

Pavel MŮCKE, *Místa paměti druhé světové války. Svět vojáků československého zahraničního odboje*, Karolinum, Praha 2014, 281 s.

Publikace *Místa paměti druhé světové války* se snaží hledat odpovědi na nejrůznější otázky týkající se novodobých dějin, zejména pak zprostředkovává informace, které se dochovaly prostřednictvím orální historie či historiografie. Obsah je rozložen do osmi kapitol a podkapitol. V úvodu se autor snaží nastínit osnovu, podle které by se mohl čtenář při čtení orientovat, přičemž vysvětluje výhody a nevýhody orálního předávání živého slova. Struktura této práce byla rozdělena na sedm klíčových okruhů. V první řadě se jedná o stopy velkých předválečných událostí – Mnichov 1938 či 15. březen 1939. Vzpomínkové práce nadále doplňují a prohlubují témata – vlast, domov, exilové okolí nebo přátelé, spolubojovníci či nadřízení. Poslední dvě kapitoly se věnují jednak obrazu vztahů k válečným spojencům a jednak obrazu tehdejších nepřátel, kde si může čtenář povšimnout, že tato témata, navzdory tomu, že se zdají býti dosti protikladnými, se po hlubším prozkoumání spíše prolínají.

Z kapitoly *Mnichov a rok 1939* vyplývá, že v rovině dobové měl na osobní život většiny pamětníků daleko větší vliv 15. březen než Mnichov. Právě trauma z vydání zbraní protivníkovi, byť třeba nařízeného politickými a vojenskými elitami, se mohlo stát jedním z motivů pozdějšího odchodu z vlasti. Tato kapitola představuje jakýsi odrazový můstek a končí slovy: „*Mnichov a březen 1939 patří k místům ve vzpomínkách na důležité místo, neboť dávají mnoha dalším, na ně navazujícím místům „vyšší“ smysl v podobě mýtu počátku a tím jim poskytují jakýsi ideologický základ, ať už je pamětníkovo politické či světonázorové přesvědčení jakékoliv*“.

Za velice zajímavou kapitolu považuji i tu o tehdejší každodennosti. Tato část líčí nejrůznější kolektivy vzniklé před i po válce. Během exilu přirozeně vznikly pamětní skupiny a kolektivní etnika, které my nyní nazýváme československými zahraničními vojáky. Lidé, kteří byli rozfázováni do vojenských jednotek, se téměř neznali, ale během války mezi nimi vzniklo takové pouto, že se stali přáteli na celý život – samozřejmě, jen mezi těmi, které válka „ušetrila“. Kapitola také na konci konstatuje pozoruhodný úkaz, že vzpomínající většinou mají tendence své blízké okolí vyzdvihovat a popisovat je jako kladné, zatímco negativní fakta jen lehce nastíní, nebo je úplně vynechají. Tak by mohlo dojít i k šíření zkreslených a nepřesných informací, ovšem z hlediska psychologického jde o přirozený rys vzpomínajících.

Poslední dvě kapitoly – spojenci a nepřátelé – byly rozčleněny, ale jen těžko se dají zcela oddělit, a proto jsou pro lepší orientaci v textu nazývány jejich skupiny jako vítězové a poražení. Část, která popisuje spojence, se přirozeně odkazuje na Mnichov a zradu našich „přátel“. V souladu s tím mají pamětníci dokonce sklon jednotlivé národy charakterizovat (např. „hrdí Britové“, „bohatí Američané“, „zdegenerovaní Francouzi“ apod.). Poslední kapitola řeší problematiku protivníků, spíše tedy nepřátel. První část nás více uvádí do děje, druhá se zaměřuje již na konkrétní obrazy z prvních linií a poslední, třetí, popisuje prostředí na základě vzpomínek veteránů.

Publikace je velice vhodným studijním doplňkem pro ty, které zajímá i každodenní život lidí, jež válku prožili. Velké pozitivum vidím i v tom, že jsou zde přeloženy texty zahraničních autorů, které byly v českém prostředí doposud málo známé. A v neposlední řadě je publikace velice čtivá, i díky tomu, že je doplněna nesčetnými kapitolami psanými v přímé řeči, takže čtenáře pohltnou do onoho hrůzného děje, kterému říkáme válka.

Aneta Čechová